

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 18/2011 rd

Statsrådets redogörelse om justerade ramar för statsfinanserna 2012—2015

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 oktober 2011 statsrådets redogörelse om justerade ramar för statsfinanserna 2012—2015 (SRR 1/2011 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de övriga fackutskotten får lämna utlåtande till finansutskottet om de så önskar.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kanslichef Ritva Viljanen, ekonomidirektör Jukka Aalto, avdelningschef Kauko Aaltomaa, biträdande chef, kontra-amiral Matti Möttönen, räddningsöverdirektör Pentti Partanen och migrationsdirektör Sirkku Päivärinne, inrikesministeriet
- statssekreterare Tuire Santamäki-Vuori, finansråd Asko Lindqvist, budgetråd Jouko Narikka, konsultativ tjänsteman Arto Salmela och konsultativ tjänsteman Hannele Savioja, finansministeriet
- polisöverdirektör Mikko Paatero, Polisstyrelsen
- direktör Hannu Lappi, Tullstyrelsen
- projektledare Johanna Hakala, Nödcentralsverket

- direktör Kaarina Koskinen, Migrationsverket
- biträdande chef Tero Kurenmaa, Centralkriminalpolisen
- polisråd, chef Kari Rantala, rörliga polisen
- biträdande chef Olli Kolstela, skyddspolisen
- stabschef, direktör för förvaltningsavdelningen Ara Haikarainen, polisinspektionen i Helsingfors
- överdirektör Tapio Lappi-Seppälä, Rättspolitiska forskningsinstitutet
- chefsekonomist Juhani Turkkila, Finlands Kommunförbund
- förhandlingschef Markku Nieminen, Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf
- chef Päivi Niemi-Laine, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena
- ordförande Antti Palola, Löntagarorganisationen Pardia rf
- ordförande Yrjö Suhonen, Finlands Polisorganisationers Förbund rf.

Dessutom har skriftliga utlåtanden lämnats av

- Helsingfors förvaltningsdomstol
- Helsingfors stad
- Salla kommun
- samkommunen Kainuun maakunta.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Statsrådets redogörelse gäller den fastställda ramen för 2012—2015. Riksdagen har för första gången fått både ramarna för statsfinanserna och budgetpropositionen för behandling samtidigt. Förvaltningsutskottet koncentrerar sig i sitt ramutlåtande framför allt på den kommunala ekonomin och när det gäller den interna säkerheten, på polisen. Vidare har den rent generellt följande att säga om produktiviteten i offentlig sektor:

Utskottet har i många sammanhang lyft fram utvecklingen av informationssystemen som ett viktigt produktivetsprojekt i såväl statlig som i kommunal sektor (bl.a. FvUU 12/2010 rd, FvUU 23/2010 rd). Det finns avsevärda produktivets- och effektivitetsfördelar att hämta i kompatibla och interoperabla informationssystem och mer avancerade e-tjänster. Lagstiftningen om dem har utvecklats. Men projekten har i många delar fördröjts. Utskottet väntar sig resultat under innevarande ramperiod.

När ramarna för valperioden spikades blev det också överenskommet att statens produktivetsprogram ersätts med ett nytt effektivitets- och resultatprogram. I sitt program talar regeringen för en balanserad analys av olika aspekter på resultatfrågan — utöver produktivitet och effektivitet också tjänsters tillgänglighet, kvalitet och genomslag. Framför allt vill den lyfta fram betydelsen av faktorer som inverkar på de anställdas handlings- och innovationskraft. Programmet involverar en del andra projekt också, som för att höja personalens kompetens, för ledarskap och chefsarbete, resultatstyrning och omstrukturering av statsförvaltningen och för att utveckla ICT. I ett sådant tvärfackligt och tväradministrativt sammanhang krävs det också att projekten samordnas inbördes.

Kommunekonomin

Utsikterna för kommunekonomin under de närmaste åren har bedömts både i redogörelsens avsnitt om basserviceprogrammet och i basservicebudgeten i budgetpropositionen för 2012.

Enligt dem har tillväxten i statsekonomin fortsatt under början av året. Men de senaste månaderna har det ekonomiska klimatet försämrats och osäkerheten inför den kommande ekonomiska utvecklingen blivit allt större. Inte minst skuldkrisen i Europa och de osäkra utsikterna för den internationella ekonomin kastar sin skugga över tillväxtutsikterna. Även om den internationella ekonomiska utvecklingen är tillfredsställande och svåra yttre störningar kan undvikas, hotar vår ekonomiska tillväxt de närmaste åren bli anspråkslös jämfört med tidigare.

Den allmänna ekonomiska utvecklingen får återverkningar för kommunekonomin. Statsekonomiska anpassningsåtgärder och en långsammare ökning av skatteinkomsterna kommer att försämra utsikterna för kommunekonomin de närmaste åren. Samtidigt innebär den åldrande befolkningen ett fortsatt växande utgiftstryck på den kommunala ekonomin. Det ger utslag till exempel i ett ökat behov av social- och hälsovårdstjänster.

Enligt redogörelsen räcker det årsbidrag som beskriver det finansiella resultatet inom den kommunala ekonomin till för att täcka in avskrivningar 2012 och 2013, men inte längre 2014 och 2015. Utgiftstrycket på kommunerna är emellertid stort och investeringarna beräknas hålla sig på en fortsatt hög nivå om 4 miljarder euro. Årsbidraget antas ligga klart under nettoinvesteringarna hela perioden ut. Det betyder minskat ekonomiskt svängrum för den kommunala ekonomin. Det betyder i sin tur risk för fortsatt skuldsättning i den kommunala ekonomin och ett ökat tryck på att höja kommunalskattesatsen.

Utsikterna för den kommunala ekonomin varierar från kommun till kommun. Faktorer som kommunens storlek och förhållandena i kommunen, typ demografisk struktur, avstånd och lik-

nande, påverkar statsandelarna. Skatteinkomsterna påverkas av bl.a. näringsstruktur och sysselsättningsutveckling. Finansministeriets kommunavdelning har en prognosmodell som kalkylerar med att lånestocken växer i hela landet och i alla storleksgrupper av kommuner, mest i kommuner med mer än 100 000 invånare (euro/invånare). Enligt kalkylerna räckte årsbidraget i bokslutet för 2010 inte till för att täcka in avskrivningarna i så många som 54 kommuner. År 2011 tror man att det kommer att gälla omkring 75 kommuner och 2012 omkring 90. Ett svagt eller negativt årsbidrag är typiskt för kommuner med färre invånare än genomsnittet.

Sammantaget beräknas skatteinkomster och statsandelar öka med i snitt 3,4 procent per år under ramperioden. De statsbidrag som omfattas av justeringen av kommunernas basservicebudget kommer 2012 att ökas med totalt 368 miljoner euro, eller 4 procent. Statsbidragen till kommunerna uppgår till sammanlagt 10,463 miljarder euro 2012. Statsandelarna ökar bl.a. på grund av indexhöjningar, den lagfästa justeringen av kostnadsfördelningen, kompensationer för skatteinkomstbortfall och en rad tillägg. Å andra sidan minskar de på grund av att statsandelarna för basservicen tillfälligt skärs ner med 631 miljoner euro för att balansera upp statsekonomi och på grund av enskilda inbesparingar.

Kommunernas intäkter av samfundsskatten har ökat 2010 och 2011. En bidragande orsak till den fortsatt ökade samfundsskatten är att kommunernas andel av skatteintäkterna temporärt höjdes med tio procentenheter 2009—2011 som en stimulansåtgärd. Utskottet ansåg i samband med de föregående ramarna för statsfinanserna att det fanns anledning att överväga en höjd samfundsskatteandel också efter 2011 (FvUU 12/2010 rd). Det ser positivt på att man nu har beslutat förlänga den höjda utdelningen av intäkterna från samfundsskatten till kommunerna till 2012 och 2013. Det nuvarande regeringsprogrammet utlovar en höjning på fem procentenheter, vilket betyder ett tillskott på 260 miljoner euro i kommunernas skatteutfall. Den minskade höjningen betyder att kommunernas skatteutfall

minskar med omkring 259 miljoner euro jämfört med 2011.

I början av 2012 lyfts fastighetsskatten ut ur systemet för utjämning av statsandelar som grundar sig på kommunernas skatteinkomster. En summa motsvarande förändringen i utjämningen dras av kostnadsneutralt från statsandelarna för basservicen. Utskottet uppmärksammar att förändringen varierar stort från kommun till kommun. Det största tillskottet är 640 euro/invånare och det största bortfallet 114 euro/invånare. Inkomsterna minskar med mer än 50 euro/invånare i fler än 100 kommuner. De ökar med mer än 50 euro/invånare i 37 kommuner. Fastighetsskatten har den mest stabila och bäst förutsebara utvecklingen av alla skatteinkomster inom den kommunala ekonomin och i enskilda kommuner. Kommunerna bestämmer själva om sina fastighetsskattesatser inom ett lagfäst intervall. I en del kommuner betyder det ett avsevärt årligt bortfall att fastighetsskatten lyfts ut ur utjämningssystemet och det går inte nödvändigt att kompensera fullt ut med en höjning av skattesatsen.

Den kommunala ekonomin är en del av den offentliga ekonomin. Vid sidan av staten är kommunerna viktiga aktörer när det gäller att balansera upp den offentliga ekonomin. Under nuvarande ekonomiska utsikter är det viktigt att kommuner och samkommuner håller fast vid en sträng utgiftsdisciplin och stöder goda förfaranden och innovation för att förbättra verksamhetens resultat. Det gäller samtidigt att hålla ett öga på hur förhållandet mellan stat och kommun utvecklas. Enligt budgetpropositionen kommer statsandelarna till kommunerna för att ordna statsandelsberättigad basservice att öka med mer än 2 miljarder euro och det finansiella bidraget till högstadieutbildning och yrkesutbildning med mer än 93 miljoner euro 2012. I framtiden utsätts kommunerna som sagt för ett allt större utgiftstryck. I ett sådant ekonomiskt läge bör man ställa sig ytterst avhållsamt till att kommunerna pådyvlas nya uppgifter. Utskottet anser att kommunerna inte ska påföras nya uppgifter eller att deras nuvarande uppgifter ska utvidgas om inte staten i linje med regeringsprogrammet bi-

drar till finansieringen av mer än hälften av de verkliga kostnaderna. Som ett led i god lagberedning bör man försöka bedöma kostnadseffekterna av eventuella uppgiftsomläggningar så noggrant som möjligt.

Kommunreformen i regeringsprogrammet avser att ta tag i de stora frågor som beskrivits ovan. Ett led i kommunreformen är en översyn av statsandelssystemet och en totalreform av kommunallagen. Regeringens kommunreform bör genomföras för att kommunerna ska kunna garantera invånarna tillgång till tjänster enligt basserviceprogrammet.

Den interna säkerheten

Allmänt

Inom inrikesministeriets förvaltningsområde verkställs de utgiftsinbesparingar som finns angivna i regeringsprogrammet under ramperioden. Fram till 2015 ska polisens utgifter minskas med 10 miljoner euro, Gränsbevakningsväsendets med 2 miljoner euro och utgifterna för för invandringen med 20 miljoner euro. Man sparar i utgifter för invandringen genom att göra asylprocedurerna effektivare. Utskottet kommer att se närmare på ramarna för polisens verksamhet.

Kampen mot svart ekonomi har hög prioritet inom regeringen. Under innevarande regeringsperiod kommer sammanlagt 80 miljoner euro att anvisas för att bekämpa den svarta ekonomin. I den kampen behövs det ett brett samarbete. I arbetet deltar bland annat brottsbekämpningsmyndigheterna, justitieförvaltningen, skattemyndigheten och arbetarskyddsmyndigheten. Det är möjligt att få flerfald tillbaka det som satsats på kampen mot svart ekonomi. Tanken bakom handlingsprogrammet mot svart ekonomi är enligt en försiktig bedömning att få in 300–400 miljoner euro mer per år i skatter och socialskyddsavgifter och återtagen vinning av brott.

Polisen

Enligt redogörelsen minskas polisens utgifter under hela ramperioden fram till 2015 med tio miljoner euro. För 2012 föreslås sammanlagt

699,9 miljoner euro på polisens omkostnadsmoment 26.10.01. Anslaget är omkring 3,0 miljoner större än 2011. Ökningen består i första hand av ett tillskott på 5,6 miljoner euro för bekämpning av ekonomisk brottslighet och svart ekonomi och ett tillskott på 5,0 miljoner euro för att anställa nyutexaminerade poliser.

Sparåtgärderna i regeringsprogrammet innebär att det skärs med sammanlagt 7,2 miljoner euro i polisens anslag för 2012. Enligt en försiktig uppskattning kommer mer än 20 miljoner euro att överföras till 2012 från polisväsendet. Den summa som förs över är emellertid till stor del bunden upp vid olika ändamål och kan därför inte utnyttjas som buffert i det ekonomiska läget 2012.

Anslagen i budgetpropositionen för 2012 kräver inbesparingar i omkostnaderna. Polisens utgifter består till nästan 80 procent av personalutgifter och det betyder att om anslagen minskar, minskar också antalet poliser. I det här sammanhanget kan det vara bra att notera att det i det totala antalet polispersonal ingår 120 årsverken på andra moment än personal som anställts med medlen på polisens omkostnadsmoment. Fastighetsutgifterna utgör ungefär 10 procent. År 2012 kommer lokalkostnaderna att stiga med sammanlagt 4,4 miljoner euro på grund av lokalrenoveringar och indexhöjningar på hyrorna. Anslagen för 2012 kräver att polisen också skär i investeringar och konsumtionsutgifter.

Enligt uppskattning kommer poliserna i slutet av 2011 att vara ca 7 700 och 2012 ca 7 580. För tillfället går 44 poliser utan arbete, men de blir fler mot slutet av året, då 100 nya poliser utexamineras. I budgetmanglingen veks 5 miljoner euro extra för att hjälpa upp sysselsättningen bland poliser 2012, men det stora antalet poliser som utexamineras samma år gör att antalet arbetslösa poliser ökar.

Det ekonomiska läget är trångt inom polisen. Många produktivetsprojekt är på gång, som projektet för att se över polisens informationssystem, projektet för ökade e-tjänster, projektet för att minska lokalkostnaderna och ett projekt för att utveckla hela polisväsendet. Men resultaten av de här utvecklingsinsatserna gör sig inte

gällande ännu 2012, och inte på allvar 2013 heller.

Det är viktigt att man ser på verksamhetens resultat och bedömer vilken effekt anslagsprioriteringar får till exempel för brottsutredningsfrekvensen och tillgången till polisens tjänster runtom i landet. De genomsnittliga talen ger inte nödvändigtvis en rättvisande bild av situationen till exempel i glesbygden. Tillgången till polis-tjänster på minst samma nivå som nu måste garanteras i hela landet, också i glesbygden. Villkoren för operativt myndighetssamarbete måste också förbättras.

Utskottet inskräpper att polisens verksamhet bör utvecklas utifrån långsiktsplanen för polisens personalbehov (Polis 2020 — Långsiktsplan för polisens personalbehov). Det behövs långsiktig planering och förutsebarhet och polisutbildningen måste numerärt motsvara behovet. Antalet poliser måste stabiliseras på minst nuvarande nivå. Utskottet ansåg redan i samband med ramarna för 2010—2013 att det med tanke på samhället är nödvändigt med ett politiskt åtagande att efterleva den ingående, långsiktiga resurs-

planen som gäller flera valperioder (FvUU 18/2009 rd). I samband med totalreformen av polislagen förutsatte riksdagen att regeringen utarbetar en uppdaterad långsiktig uppgifts-, resurs- och finansieringsplan för polisen och att det också görs ett åtagande om att efterleva den (RSv 371/2010 rd — RP 224/2010 rd, FvUB 42/2010 rd).

Enligt utredning har inrikesministeriet tillsatt en arbetsgrupp för bättre resultatstyrning och allokering av resurserna inom polisen. Arbetsgruppen ska se på hur resultatstyrningen kan utvecklas och samtidigt också på hur polisväsendets resurser, prioriteringar och resursfördelningen, inbegripet strukturen på polisens servicenät, kan förbättras. Arbetsgruppens mandat löper ut den 29 februari 2012.

Utlåtande

Förvaltningsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 28 oktober 2011

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Maarit Feldt-Ranta /sd
medl. Rakel Hiltunen /sd
Reijo Hongisto /saf
Risto Kalliorinne /vänst
Mika Kari /sd
Elsi Katainen /cent
Timo V. Korhonen /cent

Antti Lindtman /sd
Markus Lohi /cent
Pirkko Mattila /saf
Outi Mäkelä /saml
Markku Mäntymaa /saml
ers. Anne Holmlund /saml
Martti Mölsä /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Kommunekonomin

Staten har över en längre tid dragit ner på sitt finansiella bidrag till att trygga basservicen till medborgarna och samtidigt vältrat över allt fler uppgifter på kommunerna. Det är en stor utmaning för kommunerna att vara med och balansera upp den offentliga ekonomin samtidigt som de har en central roll i att producera offentliga tjänster.

Kommunernas ekonomiska svårigheter har förvärrats på senare år till den grad att basservicen nu står hotad. Statsandelarna minskar genom att 631 miljoner euro tas bort från andelarna för basservicen. Dessutom är kommunerna förpliktade att göra vissa nödvändiga investeringar i dagvården, kulturväsendet och social- och hälsovården. Under de förhållandena är det svårt att stärka årsbidraget. Kommunerna bör garantera vissa grundläggande tjänster, däribland villkoren för små gymnasier i glesbygden.

Att höja skattesatserna ger bara temporära fördelar; problemen försvinner ingenstans. Om fastighetsskatten lyfts ut ur systemet för utjämning av statsandelar ökar det som sagt trycket på en del kommuner att höja skattesatsen. Förändringen i utjämningen uppvisar ett överraskande stort intervall: ökningen kan vara 640 euro/invånare och bortfallet 114 euro/invånare. Kommunerna behandlas inte alls lika.

Vi behöver en stark kommunstruktur i hela landet. Vi vet vilka tillgänglighetsproblem det finns i trafiken och de bör vägas in i kommunreformen. Det är svårt att se hur kommunernas resultat sammantaget ska kunna bli bättre genom kommunreformen, speciellt som skatteinkom-

sterna inte ökar till följd av att den allmänna ekonomiska situationen försämras.

Statens skuld har vältrats över på kommunekonomin och det är långt från en hållbar utveckling. Antalet kommuner får inte vara ett egenvärde i kommunreformen, utan nu gäller det att se på det största problemet för kommunerna: antalet uppgifter och resurserna. En stor kommun är inte nödvändigt en effektivare serviceproducent än en kommun med till exempel 20 000 invånare. I stora kommuner fjärras beslutsfattandet allt mer från invånarna.

De senaste årens omorganiseringar har varit stora processer och det måste tas hänsyn till hur personalen ska orka. Det är personalen som genomför förändringen.

Kommunerna har en fungerande självstyrelse och sköter sina förpliktelser inom ramen för den. Ändå kommer till exempel utgifterna för den specialiserade sjukvården i många fall helt oförutsedda för kommunerna. Det finns skäl att överväga om inte vissa dyra och ovanliga behandlingar bör flyttas över och betalas av staten. I översynen av kommunallagen och statsandelsystemet som ska genomföras jämsides med kommunreformen bör man ta tag i hur kommunerna ska hantera utgiftstrycket. Man bör se på om statliga skyddsområden bör omfattas av fastighetsskatt och vilken effekt det skulle få för den ekonomiska situationen i de berörda kommunerna.

Avvikande mening

Vi anser

att förvaltningsutskottet i sitt utlåtande borde ha beaktat det som anförts ovan.

Helsingfors den 28 oktober 2011

Reijo Hongisto /saf
Pirkko Mattila /saf
Martti Mölsä /saf

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Det kommunalekonomiska läget

Enligt ramredogörelsen ökar statsandelarna till kommunerna 2013—2015 nominellt med omkring 1,4 miljarder euro netto mot 10,5 miljarder euro 2012.

Trots att statsbidragen ökar i euro betyder det inget genuint tillskott för kommunerna. Höjningarna sker så att säga per automatik på grund av att kostnadsfördelningen justeras vart fjärde år, kommunerna kompenseras för skatteinkomstbortfallet till följd av skattenedsättningar och på grund av indexjusteringar.

Regeringens beslut gör ett hål på 488 miljoner euro i kommunekonomin nästa år. Kommunernas sammanräknade årsbidrag kommer att vara mindre än avskrivningarna redan 2014. Det betyder en allt snabbare skuldsättning inte minst i tillväxtkommuner.

Man får gå tillbaka till 1998 för att hitta en lika brant störtcykling i den kommunala ekonomin till följd av regeringens åtgärder.

Konsekvenserna för kommunerna

Vi centerledamöter i förvaltningsutskottet anser att de samlade konsekvenserna av att statsandelar skärs ner, den höjda utdelning av samfundsskatten betalas tillbaka till kommunerna och fastighetsskatten lyfts ut ur systemet för utjämning av skatteinkomster är oskäliga och diskriminerande för många kommuner.

I regeringsprogrammet står skrivet att statsandelarna ska minskas med 631 miljoner euro 2015, men nedskärningen genomförs fullt ut redan 2012. Det ska ske genom att statsandelen för basservicen sänks med 2,70 procentenheter. Det betyder rent praktiskt att kommunernas egenbidrag för att tillhandahålla och producera basservice ökar.

Det ska skäras med ett lika stort belopp, 118 euro per invånare i statsandelarna. Många kom-

muner får lov att åtgärda underskottet genom att höja kommunalskatten och gallra i servicen. Enligt bokslutsuppgifterna för 2010 varierar en höjning med en procentenhet mellan 88 och 315 euro per invånare. Nedskärningarna i statsandelar får mycket olika genomslag i olika kommuner.

För kommunerna betyder en höjning av utdelningen av fastighetsskatten med 5 procent 2012—2013 en nedskärning, eftersom den var 10 procentenheter 2009—2011.

Höjningen kostar staten 260 miljoner euro nästa år. Summan fördelas inte jämnt över kommunerna; beroende på kommun är effekten 8—136 euro per invånare.

Det framgår inte av redogörelsen vad höjningen av utdelningen av samfundsskatten bygger på. Den har gett kommunerna mer än man räknade med 2009, då det senaste beslutet om en höjning fattades. Enligt budgetpropositionen ska utvecklingen vara fortsatt gynnsam också nästa år.

Som inkomstkälla för kommunerna är utdelningen konjunkturkänslig och utsatt för starka växlingar. I det rådande ekonomiska läget skulle det vara mycket mer motiverat att ha ett så starkt statsandelsmoment som möjligt. För kommunerna är den ett stabilare finansiellt instrument.

Det är statsekonomiskt kostnadsneutralt att fastighetsskatten lyfts ut ur systemet för utjämning av skatteinkomster, men det rubbar i hög grad relationerna mellan kommunerna.

Effekterna är exceptionellt stora för enskilda kommuner. Förändringen gagnar kommuner med stor fastighetsmassa, en värdefull markgrund, stränder med sommarstugor eller kraftverk.

De största förlorarna är landsbygdskommuner som saknar allt detta. Det finns kommuner som förlorar till och med mer än hela avkastningen av fastighetsskatten.

Genom ändringen i skatteinkomstsystemet vill man få kommunerna att utnyttja fastighets-skattepotentialen bättre. Den styrande effekten

är försumbar i sammanhanget. Vinnare på reformen är de kommuner som har stor fastighetsmassa men låga fastighetsskattesatser. I sådana kommuner behövs inga höjningar.

Den regionala diskrimineringen ökar markant
Kommunernas finansiella beslut minskar finansieringen för de flesta kommuner. Kommunerna i huvudstadsregionen, stora centralstäder och några sommarstugekommuner kommer lättast undan. Landsbygdskommuner som redan tidigare haft en hög kommunalskattesats har mest att förlora.

Om man ser till hela valperioden motsvarar nedskärningar i miljardklassen i statsandelarna till kommunerna lönekostnaderna för ca 25 000 lärare, sjukskötare och närvårdare. En så stor nedskärning betyder utan tvekan slutet för många skolor, hälsostationer och daghem.

Alternativet är högre skatter, om man vill värna servicen. Det betyder också diskriminering. Det är inte alls samma sak att höja kommunalskatten i välmående regioner som i sämre lottade regioner. Att höja kommunalskatten med en procentenhet i en kommun där det bor höginkomsttagare betyder nästan fyra gånger mer skatteinkomster än i en kommun med låginkomsttagare.

Kommunalskattesatsen varierar mellan 16,50 och 21,50 procent. Det finns kommuner där invånarna i praktiken betalar en extra kommunalskatt vart fjärde år jämfört med kommuner med låg kommunalskatt. Regeringen fördjupar klyftan med sin kommunpolitik.

Statsandelsmomentet måste stärkas

För att kommunerna ska bli lika behandlade är det motiverat att regeringen tar tillbaka sina förslag om att skära i statsandelarna, lyfta ut fastighetsskatten ur systemet för utjämning av skatteinkomsterna och höja utdelningen av samfunds-skatten temporärt. Förslaget ökar statens utgifter med 365 miljoner euro, men förbättrar kommunernas finansiella situation.

Kommunernas finansiering behöver ses över i sin helhet. Det är bättre att se på de förändringar som regeringen ritar upp och deras konsekven-

ser för kommunerna i samband med den översyn av statsandelssystemet som finns inskriven i regeringens program.

Kommunreformen

Regeringen har en enkelriktad syn på kommunreformen. Koncentrering är ideologin och visionen bakom den. Det finns inget stöd för att den fungerar i statistiken, vetenskaplig forskning eller erfarenheter utomlands.

Regeringens kommunreform betyder en återgång till svunna tider då kommunsammanslagningar sågs som den enda reformmetoden. Det finns gott om dåliga erfarenheter till exempel av kommunsammanslagningar på 1970-talet, också tvångssammanslagningar. I vissa avseenden gav de inga inbesparingar alls och förbättrade inte heller servicen, utan betydde en bestående ökning i omkostnader jämfört med andra kommuner.

Förhållandena i kommunerna varierar. Därför behövs det en bred verktygsuppsättning i kommunernas verktygsback. Men nu vill regeringen avveckla de samverkansområden som inrättats under kommun- och servicestrukturreformen, förbjuda samkommuner och göra kommuner utanför pendlingsområden beroende av servicen i värdkommuner genom principen om ansvarskommun. Den får inget grepp om kommunreformen i huvudstadsregionens metropolområde, utan arbetet har lämpats över på en arbetsgrupp utan någon fixerad tidsplan.

Regeringen talar inte om hur kommunreformen ska verkställas. Metoderna blir sannolikt tvångssammanslagning och urholkad finansiering för en viss typ av kommuner. Det saknas ett element av väsentlig betydelse i regeringens reform för att den ska lyckas, höja produktiviteten och spara pengar, nämligen hur den ska engagera de kommunala beslutsfattarna för reformarbetet.

Projektet kännetecknas också av stor brådska. Kommunallagen och statsandelssystemet måste ses över samtidigt som kommunstrukturen stöps om.

Regeringens vägval att ge den parlamentariska beredningen på båten politiserar kommunre-

formen i alltför hög grad. Det sitter mycket illa i vår demokratiska förvaltningskultur att diktera villkoren uppifrån.

Kommunsammanslagningar betyder utan undantag flera år av ökade omkostnader i de berörda kommunerna både före och efter sammanslagningen. Hur snabbt man får kontroll över de ökande omkostnaderna beror på hur effektivt kommunerna lyckas slå samman olika verksamhetskulturer och se över sina servicestrukturer.

Det kommunala fältet ser i dag helt olika ut i olika delar av landet. Därför bör kommunreformen drivas vidare enligt planerna för kommun- och servicestrukturreformen, vilket betyder att

kommunerna får besluta om reformerna utifrån de lokala förhållandena och olika alternativ.

Kommunreformen måste breddas och beredas utifrån en parlamentarisk kommitté. Reformen bör spjälkas upp och genomföras över en tillräckligt lång period för att kommunerna de facto ska kunna klara av den. Kommunsammanslagningar lyckas bäst om kommunerna också i fortsättningen själva får besluta om dem.

Avvikande mening

Vi anser

att finansutskottet i sitt betänkande bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 28 oktober 2011

Elsi Katainen /cent
Timo V. Korhonen /cent
Markus Lohi /cent